
ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 330.1:330.8

В. Ф. Савченко, д.е.н., професор

**МОДЕЛІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ:
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ, ІСТОРИЧНИЙ ЕКСКУРС ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ**

Анотація. У статті надані основні положення функціонування національної економіки як макросистеми, напрацювання, погляди вчених та економічні школи у різні історичні періоди розвитку, сучасний стан економіки України. Проведені узагальнення і обґрунтовані пропозиції з усіх досліджених питань.

Ключові слова: національна економіка, господарський механізм, економічна категорія, модель, теорія, концепція, інститути, економічна свобода, потенціал.

В. Ф. Савченко, д.э.н., профессор

**МОДЕЛИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ:
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ, ИСТОРИЧЕСКИЙ ЭКСКУРС И УКРАИНСКИЕ РЕАЛИИ**

Аннотация. В статье даны основные положения функционирования национальной экономики как макросистемы, наработки, взгляды ученых и экономические школы в разные исторические периоды развития, современное состояние экономики Украины. Проведены обобщения и обоснованы предложения по всем исследованным вопросам.

Ключевые слова: национальная экономика, хозяйственный механизм, экономическая категория, модель, теория, концепция, институты, экономическая свобода, потенциал.

V. F. Savchenko, doctor of economic sciences, professor

**NATIONAL ECONOMY MODELS:
THEORY, HISTORY AND UKRAINIAN REALITIES**

Abstract. The article deals with the main points of national economy operation as a macrosystem, groundwork, scientists' views and economic schools in different historical periods of development, the current state of Ukrainian economy. Generalizations are made and suggestions as for the investigated issues are grounded.

Keywords: national economy, the economic mechanism, economic category, model, theory, concept, institutions, economic liberties, potential.

Актуальність теми дослідження. Національна економіка як наука показує теоретичні і практичні аспекти системи організації господарського життя людей на конкретній території в межах державних кордонів. Її формування – тривалий процес та проміжок часу. Тому важливо розглянути сучасні підходи, а також праці відомих зарубіжних та вітчизняних економістів минулого і сьогодення щодо сутності національної економіки, концепції її формування і розвитку, ситуацію в Україні.

Постановка проблеми. Розгляд національної економіки України як економічної системи відкриває можливість переходу від теоретичних узагальнень до практичного вирішення питань визначення параметрів еволюційних зрушень. При моделюванні економічної перспективи нашої держави принципово необхідно опиратися на сучасні наукові розробки з теорії національної економіки, водночас враховуючи вітчизняний досвід, менталітет та наукові напрацювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні дану проблему в теоретичному плані, а також щодо ситуації в державі вивчали вітчизняні вчені-економісти Л. Гринів, Т. Желюк, Б. Заблоцький, С. Злупко, Б. Кваснюк, Т. Косова, І. Малий, Л. Петкова, О. Петровська, В. Попова, В. Тарасевич.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Незважаючи на досить значну кількість ґрунтовних напрацювань у даних питаннях, наукові теорії не завжди систематизовані, адаптовані до умов сьогодення та певною мірою використання в умовах України.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Постановка завдання. Головною метою статті є вивчення теоретичних і практичних питань національної економіки як економічної категорії, теорій її функціонування, економічних інтересів, стимулів і чинників розвитку, базисних інститутів, ситуації в Україні через опрацювання публікацій вітчизняних вчених, а також результатів дослідження, наданих у навчальному посібнику автора «Національна економіка» [9].

Викладення основного матеріалу. Функціонування національної економіки відбувається у межах стійкої історичної спільноти людей із певними соціальними зв'язками та інформацією, характеризується специфічними етнічними рисами, зумовленими особливостями економічного та культурного розвитку, спільністю території, мови, звичаїв, традицій і побуту.

Національна економіка – це сукупність економічних об'єктів (галузей, територій, населення, підприємств та ресурсів), взаємопов'язаних і взаємодіючих між собою у сфері виробництва, обміну, розподілу та споживання, які зумовлені особливостями економічного розвитку, однією територією і стійкою історичною єдністю.

Принциповим завданням функціонування господарського механізму національної економіки варто вважати регулювання розподілу виробничих факторів, яке найкраще задовольняє в першу чергу внутрішні економічні потреби. Проте, як показав аналіз макроекономічної динаміки в СРСР, повне політичне та економічне штучне відсторонення від навколишнього впливу не є визначальним фактором, що здатний забезпечити досягнення високих параметрів розвитку. У той же час, зарубіжний досвід свідчить, що макроекономічна динаміка держав, господарські відносини яких побудовані на принципах вільного доступу до виробничих факторів, хоча і відрізняється більш високими параметрами розвитку, також супроводжується негативними, у ряді випадків непередбачуваними, явищами.

Необхідність організаційних змін у національних економіках виникає незалежно від ідеології, традицій, політичного ладу і стартового рівня розвитку. Від того, яким чином будуть здійснюватися зміни, залежить тривалість економічного зростання і національного процвітання.

Для країн, які демонструють відмінно високі показники економічного зростання, характерне переважно інтенсивне використання наявних в їх розпорядженні ресурсних факторів (енергосиїв, продукції первинної переробки тощо). Ресурсна експансія на зовнішніх ринках супроводжується відставанням рівня життя в цих країнах. Зазначене певною мірою відноситься і до країн, котрі мають обмежені власні природні ресурси та порівняно низькі темпи економічного зростання, але здатні до високого конкурентного статусу завдяки наявності на національному рівні сучасних технологій.

Національні економіки, що мають високі темпи економічного зростання, постійно трансформують внутрішній організаційний устрій та удосконалюють зовнішні зв'язки. Ефективним інструментом самовизначення в зовнішньому оточенні є конкурентна позиція національної економіки. При цьому для забезпечення перспектив економічного зростання і стабільного розвитку не достатньо опиратися тільки на наявність виробничих факторів. Необхідний інноваційний підхід, при якому зміни і показники стають затребуваними зовнішнім середовищем. Макросистеми, що демонструють найбільш високі показники розвитку, не просто хочуть пристосуватися до змін у зовнішньому середовищі, а й активно впливають на них [1].

Система у своєму розвитку прагне до стабільної досконалості, але на певному етапі, навіть за умови внутрішньої рівноваги, зміни у зовнішньому середовищі чи внутрішні потреби примушують її до продовження розвитку. При цьому подальший розвиток національних економік характеризується високим рівнем складності.

Зміни напрямків розвитку національної економіки відбуваються в результаті прийняття рішень на державному рівні. Вибір того чи іншого рішення проходить у структурній складовій макросистеми, якій підпорядковані підсистеми нижчого рівня. Розвиток соціальної сфери залежить від результатів економічної діяльності і визначається державним підходом до розподілу результатів виробництва і науково-технічного прогресу.

За умов радикального перегляду стратегії розвитку макроекономічної системи в ряді випадків спостерігаються негативні явища, спричинені відставанням виробничого сектора від політичної надбудови. Крім того, у програмах розвитку рівень і темпи економічного зростання включають у себе параметри кількісного і якісного характеру, які не завжди можна чітко визначити на тривалий період часу. Тому для макроекономічних систем виключно важлива їх здатність до адаптації, яка дає можливість досягти позитивних результатів за недостатньої попередньої інформації щодо змін внутрішніх потреб та впливів зовнішнього оточення [2].

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Розгляд національної економіки України як економічної категорії відкриває можливість переходу від теоретичних узагальнень до практичного вирішення питань визначення параметрів еволюційних зрушень і обрання оціночних параметрів її функціонування та основних принципів державного розвитку.

Доцільно розглянути теорії функціонування національної економіки на різних етапах розвитку соціально-економічних систем та їх вивчення закордонними і вітчизняними вченими.

У моделі національної економіки, яку дослідили меркантилісти у XIV-XVI ст. у різних країнах Західної Європи за допомогою збирання, описування та часткової класифікації реальних фактів, головним чином з'ясовувались механізми нагромадження багатства у вигляді грошей, формування торговельного балансу, розвитку експортоорієнтованих галузей господарства та державного регулювання.

Представники фізіократизму на наступному етапі розвитку економічної думки вважали, що завданням економічної науки є дослідження «природних законів» господарства, які ґрунтуються на приватній власності, конкуренції та індивідуальній ініціативі, і доводили, що єдиним джерелом багатства країни є землеробська праця.

А. Сміт та його послідовники національну економіку розглядають як сукупність окремих індивідуальних господарств, діяльність кожного з яких приносить користь не лише для себе, але й для суспільства. В основу функціонування національної економіки вони поклали принцип невтручання держави у господарські процеси.

Майже в один проміжок часу Т. Мальтус, Д. Рікардо, Ж. Б. Сей, згодом Дж. Ст. Міль розробили власні оригінальні теорії національної економіки, прагнучи більш глибоко проаналізувати системні процеси господарського розвитку. На території тодішньої Російської імперії І. Вернадський у своїх працях відстоював принципи економічного лібералізму, виступав за ліквідацію кріпосного права та індустріалізацію.

У XIX ст. формуються і розвиваються соціалістичні ідеї. Викривачами недоліків економічної системи початку і середини XIX ст. виступили А. де Сен-Сімон, Ш. Фур'є, Р. Оуен та інші, які критикували приватну власність, процеси індустріалізації та розробили проекти побудови справедливого суспільства. К. Маркс прагнув дослідити господарські процеси і явища, що відбувались у 1840-1880 рр., створити абстрактну модель тогочасної економічної системи. Головні положення його вчення викладено у фундаментальній 4-томній праці «Капітал». Соціалістичні ідеї в Україні пропагували І. Франко, М. Зібер, Ю. Бачинський та інші [3].

Новаторськими дослідженнями системи господарства країни відзначався відомий український вчений М. Туган-Барановський. У «Принципах політичної економії» він виклав своє бачення моделі економічної системи. М. Туган-Барановський створив власну систему національної економіки, визначивши її найважливіші елементи та обґрунтувавши параметри розвитку.

У всесвітньовідомій книзі Дж. М. Кейнса «Загальна теорія зайнятості, процента і грошей» (1936 р.) та інших працях вчений обґрунтував концепцію державного регулювання національної економіки і визначив конкретні напрями втручання держави у господарське життя, які охоплюють грошовий обіг і грошову політику, нагромадження капіталу та інвестування, реалізацію вироблених товарів. Ідеї англійського вченого мали значний вплив на подальший розвиток теорії національної економіки та економічну політику у багатьох країнах світу.

У 1950-1960 рр. набуває визнання концепція неокласичного синтезу, обґрунтована П. Самуелсоном, де було запропоновано поряд з макроекономічним використовувати мікроекономічний аналіз.

Найпрогресивнішими ідеями сучасного інституціоналізму є необхідність участі працівників у власності та управлінні виробництвом, надання їм соціальних гарантій.

У подальшому з'явилися теорії «народного капіталізму», концепції індустріального та постіндустріального суспільства, футурології. Це зумовлено тим, що в другій половині XX ст. великий вплив на розвиток національних економік мав науково-технічний прогрес, посилюлися процеси глобалізації та ускладнилася система господарських зв'язків між країнами [4].

Таким чином, у формуванні теорій національної економіки брали участь різні покоління мислителів з багатьох країн світу. Українські вчені-економісти також були учасниками процесу створення концепцій національного господарства.

При моделюванні економічної перспективи нашої держави важливо опиратися на сучасні наукові розробки з теорії національної економіки, водночас враховуючи вітчизняні культурні, соціальні, етнічні та інші фактори.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Основними суб'єктами інтересів, що формуються у процесі економічних відносин, є людина, суб'єкт господарської діяльності, держава та суспільство.

У випадку, якщо не буде спільних інтересів, нереально очікувати єдності мети. Якщо реалізуються інтереси індивідів, вони, в свою чергу, забезпечать реалізацію інтересів колективів, а колективи – інтереси національної економіки і суспільства в цілому.

У свій час Адам Сміт зазначав, що потрібно надати можливість кожній людині досягати в економічній діяльності своєї влади, інтересу. Це буде найкращим чином сприяти суспільному благу через зростання багатства нації. Водночас нереально суспільству чекати вигоди від людини, яка стверджує, що її дії продиктовані суспільною корисністю. Навпаки, суспільну користь приносить той, який думає насамперед про власну вигоду. Суспільна корисність людини пропорційна її доходам [5].

Розширення діапазонів економічних інтересів найманих працівників через приватизацію об'єктів виробництва має важливу економічну суть. Економічний інтерес такого змісту охоплює значну частину суспільства, розширює сферу різних видів підприємництва, послуг, виконання робіт і посилює самоконтроль за виробництвом, якістю продукції, зростанням її конкурентоспроможності та інше. Для всіх є один спільний інтерес – отримання прибутку з найменшими затратами.

Зміст і структура кожного виду інтересів має велике значення для створення дійової системи стимулів у сфері виробництва та послуг. Наприклад, економічний інтерес держави виражає необхідність розвивати і вдосконалювати національну економіку, а також забезпечувати суспільству соціальний добробут. Здавалось би, у цих умовах основним спонукальним мотивом до ефективної праці і виробництва має стати праця на користь держави і суспільства. Проте практика переважної більшості країн, у тому числі України, цього не підтвердила. Більш того, вона показала зниження інтересу до праці за усупільненої на користь держави власності. Водночас праця на себе за умов приватної власності на прикладі розвинених країн ринкової економіки продемонструвала високу ефективність як для індивідуальних власників, так і для суспільства в цілому.

У системі економічних зв'язків початковою ланкою є підприємництво і стимули щодо його організації. В основі підприємництва, як форми реалізації стимулів, є вищезазвані потреби та інтереси, а також причинно-наслідкові зв'язки [6].

Розглянемо одну із основних складових національної економіки, її базисні інститути. Інститути національної економіки – це ключові елементи, механізми упорядкування економічних дій, які становлять основу економічної системи суспільства.

Поняття «інститут» еволюціонувало від визначення стійких звичаїв мислення (Т. Веблен), правил гри (Т. Парсонс, О. Уільямсон), мовних символів, традицій і права (У. Гамільтон, Дж. Ходжсон), організацій (Д. Лафт) до розуміння закріплених правом та організаціями звичаїв, норм і традицій, що становлять основу упорядкованого розвитку елементів та підсистем даного суспільства.

Комбінація базових економічних інститутів – це формування елементів і складних підсистем господарської системи та взаємозв'язків між ними у кожному конкретному суспільстві.

Доцільно виділити наступні інституціональні елементи господарської системи на мікрорівні – фірми, підприємства, домогосподарства і робітники. У кожному з цих елементів тісно переплітаються праця, власність, влада і управління.

Важливою складовою інституційного поля національної економіки є принципи, традиції, звичаї, психологічні особливості нації (її ментальність, види релігій тощо). Для прикладу можемо навести наступні принципи: ведення господарської діяльності; свобода у виборі поля діяльності усіма членами суспільства; традиції у веденні справ; культура ділової поведінки; дотримання заasad демократичного соціально-економічного розвитку; слідування визначеним правилам звітності.

До інститутів національної економіки також відносять грошову систему, податок, планування, доходи, виробництво, обмін, розподіл, споживання та інше, оскільки вони виступають формами прояву базових економічних інститутів.

Взаємодія базових економічних інститутів економічної системи конкретного суспільства визначає основні інститути національної економіки. До них, крім зазначених раніше, відносяться: особливості державного устрою; економічний потенціал держави; планування та прогнозування розвитку економіки; забезпечення безпеки національної економіки в умовах посилення глобалі-

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

зації та інтеграції економічних відносин; господарський механізм регулювання; стратегія економічного і соціального розвитку держави; господарські комплекси та галузі економіки; специфіка входження та місце країни у світовому господарстві; менталітет і характер нації, її традиції [7].

Останнім часом як у країнах постіндустріального типу, так і з трансформаційною економікою, велика увага приділяється таким інституціям, як демократія та свобода. Вони є загальними інституціями сучасного громадянського суспільства, які визначають якісний рівень розвитку всіх його підсистем.

Основою демократії в економічній підсистемі кожного суспільства є економічна демократія. Економічна демократія – це теорія, практика і наслідки втілення принципів демократії в економічні відносини, демократизація всього господарського механізму суспільства. Економічною передумовою розвитку економічної демократії в країнах ринкової економіки є необхідність посилення мотивації праці та підвищення її продуктивності.

Принципи демократичного розвитку національної господарської системи України поки що залишаються у формі декларацій, а не реальної реалізації. Формальне проголошення змін у системі влади, не підкріплене продуманою загальнодержавною політикою, призвело до поглиблення протиріч. Влада не перетворилася на владу суспільства в цілому, а залишається прерогативою окремих особистостей і груп. Недостатнє інституційне забезпечення створення демократичного суспільства разом з економічним та політичним нігілізмом самого суспільства призвели до формування так званої економічної та політичної анархії. Прояви такого становища: нечітка і не продумана політика державного регулювання економіки; зрощення влади і бізнесу; надмірна влада окремих іноземних транснаціональних корпорацій та груп з концентрованими інтересами; монопольна влада власників підприємств; обмеження прав інвесторів; порушення економічного законодавства.

Свобода – це здатність окремої людини, груп і соціальних верств приймати рішення і діяти відповідно до власних інтересів і цілей з урахуванням об'єктивних умов та загальнолюдських інтересів і принципів життєдіяльності.

Під свободою вибору мається на увазі:

1. Вибір країною моделі соціально-економічного розвитку.
2. Здатність власників різних видів ресурсів використовувати їх на свій розсуд у рамках існуючого законодавства, а власників робочої сили – здійснювати будь-який вид трудової діяльності, що відповідає їх можливостям, здібностям та інтересам.

Економічна свобода – це форма і варіант економічної поведінки громадян, підприємств у виборі сфери застосування своїх здібностей, знань, професій, способів розподілу доходів, споживання матеріальних і духовних благ. Основою економічної свободи можна вважати: законодавство, зорієнтоване на права людини; існування рівноправних приватної, колективної та державної, а також змішаних форм власності; оптимальний рівень зайнятості; економічне зростання.

Велика роль інституційного забезпечення прав і свобод людини, що включає в себе: громадські і політичні права та свободи; соціальні та економічні права; основні обов'язки громадян; визначення правового режиму власності; правові принципи і гарантії підприємництва; основи соціального захисту; конкуренцію і норми антимонопольного регулювання; права корінних народів і національних меншин; статус іноземців та осіб без громадянства.

При розвитку демократичної національної економіки права людини набувають особливого значення. Права людини – це сукупність основних прав особистості, головним серед яких є право на життя, оскільки позбавлення цього права робить реалізацію інших прав неможливою. Наступним за значенням у концепції прав людини є захист соціально-економічних прав від нерівного і дискримінаційного доступу до економічних і соціальних благ – багатства, освіти, охорони здоров'я, культури та інше [8].

З'ясування чинників розвитку господарства тієї чи іншої країни важливе для визначення перспектив функціонування національної економіки, її ролі і місця у системі світового господарства, умов, що забезпечують конкурентоспроможність, та напрямків підвищення ефективності господарської діяльності.

Розглянемо деякі з основних чинників розвитку народногосподарського комплексу України. Населення належить до однієї з рушійних сил розвитку національної економіки. У 1990 р. в Україні налічувалось 51,9 млн. наявного населення. В останній час спостерігається скорочення чисельності населення – у 2011 р. у нас проживало 45,6 млн. осіб.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

За даними Інституту економічного прогнозування, якщо чисельність населення і надалі буде скорочуватись, то у 2050 р. в Україні проживатиме близько 19,0 млн. чоловік. Це призведе до того, що утвориться географічна ніша, яка заповнюватиметься вихідцями з інших перенаселених країн світу, що загрожує заміщенням вітчизняної культури культурою інших народів і втратою українською нацією самоідентифікації. На розвитку національної економіки позначається і тривалість життя населення, яка в Україні має тенденцію до скорочення. Необхідно створити економічні, соціальні, правові, організаційні, виховні та інші умови, які сприяють покращенню демографічної ситуації та виведенню її з кризового стану.

Освіта є одним з важливих факторів, які впливають на розвиток економіки, забезпечуючи її конкурентоспроможність. Держава повинна проводити виважену політику і здійснювати підготовку кадрів відповідно до потреб національної економіки. Також необхідно звернути увагу на модернізацію існуючої системи освіти в Україні та наближення її до стандартів ЄС, оснащення навчальних закладів сучасною комп'ютерною технікою та підключення до глобальної мережі Internet, поліпшити фінансування і підвищення рівня оплати праці науково-педагогічних кадрів, удосконалення методики формування державного замовлення на підготовку фахівців тощо [9].

Україна багата на значну кількість видів природних ресурсів, які формують основу господарського розвитку та добробуту населення. Різноманітність природних ресурсів, їх доступність була і є предметом зазіхань з боку країн-сусідів, а також періодично призводить до їх нераціонального використання. Мова йде про земельні, лісові, водні ресурси, корисні копалини та інше.

Матеріально-технічною базою розвитку національної економіки є основні засоби, вартість яких у 2010 р. становила близько 6,6 трлн. грн. [10].

Висновки.

1. Найбільш важливим завданням функціонування господарського механізму національної економіки необхідно вважати розподіл виробничих факторів, що в першу чергу найкраще задовольняє внутрішні потреби держави.

2. У формуванні теорій національної економіки брали участь різні покоління мислителів з багатьох країн світу, у тому числі й українські вчені-економісти.

3. У системі економічних зв'язків початковою ланкою є підприємництво і стимули щодо його організації. В основі підприємництва, як форми реалізації стимулів, є потреби та інтереси, а також причинно-наслідкові зв'язки.

4. Інститути національної економіки – це ключові елементи, механізми упорядкування економічних дій, які становлять основу економічної системи суспільства.

5. В Україні потрібно подолати демографічну кризу, створити умови для тривалого і здорового життя населення, розширити можливості отримання освіти.

6. Природа надала всі умови для оптимального проживання населення в державі, проте необхідно дбати про раціональне використання природних ресурсів, враховуючи, що потреби людей безмежні, а земля та її надра – обмежені.

7. Необхідно прийняти заходи відносно поліпшення інвестиційного клімату, що сприятиме оновленню основного капіталу.

8. Потенціал та основні чинники України в цілому, за умови їх ефективного використання і вдосконалення, дозволяють забезпечити оптимальні темпи економічного зростання та підвищення життєвого рівня населення.

Література

1. Попова В. Національна макросистема як економічна категорія / В. Попова // Науковий вісник Національного аграрного університету. – К. : Національний аграрний університет, 2007. – № 9. – С. 285-291.
2. Петровська О. Сучасна модель економічного розвитку національної економіки / О. Петровська // Економічна теорія. – 2008. – № 1. – С. 30-41.
3. Заблоцький Б. Ф. Національна економіка / Б. Ф. Заблоцький. – Львів : Новий світ-2000, 2009. – 582 с.
4. Гринів Л. С. Національна економіка / Л. С. Гринів, М. В. Кігурчак. – Львів : Магнолія 2006, 2009. – 464 с.
5. Національна економіка / [Петкова Л. О., Пустовійт Р. Ф., Ходжаян А. О. та ін.]; за заг. ред. проф. Л. О. Петкової. – К. : МП Леся, 2009. – 288 с.
6. Косова Т. Інструментарій дослідження інституціональних змін національної економіки / Т. Косова, О. Покатаєва // Вісник Донецького національного університету. – 2008. – № 3. – С. 66-76.
7. Желюк Т. Стратегічні вектори управління довгостроковим розвитком національної економіки / Т. Желюк // Вісник ТНЕУ. – 2008. – № 3. – С. 44-59.
8. Злупко С. М. Перехідна економіка : сучасна Україна / С. М. Злупко. – К. : Знання, 2006. – 324 с.
9. Савченко В. Ф. Національна економіка : навч. посіб. / В. Ф. Савченко. – К. : Знання, 2011. – 309 с. – (Вища освіта XXI століття).
10. Савченко В. Ф. Потенціал національної економіки України : монографія. – Чернівці : ЧДІЕУ, 2009. – 274 с.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Bibliography

1. Popova V. National macrosystem as economic category / V. Popova // Scientific Bulletin of the National Agrarian University. – K. : National Agricultural University, 2007. – № 9. – P. 285-291.
2. Petrovskaya O. The current pattern of economic development of the national economy / O. Petrovskaya // Economic Theory. – 2008. – № 1. – P. 30-41.
3. Zablotsky B. The national economy / B. Zablotsky. – Lviv : New World-2000, 2009. – 582 p.
4. Hryniv L. The national economy / L. Hryniv, M. Kihurchak. – Lviv : «Magnolia 2006», 2009. – 464 p.
5. The national economy / [Petkova L., Pustoviyt R., A. Hodzhayan and others.]; ed. L. Petkova. – K. «MP Lesya», 2009. – 288 p.
6. Kosova T. Toolkit study of institutional changes in the national economy / T. Kosova, O. Pokatayeva // Bulletin of the Donetsk National University. – 2008. – № 3. – P. 66-76.
7. Zhelyuk T. Strategic vectors management of long-term national economic development / T. Zhelyuk // Bulletin TNEU. – 2008. – № 3. – P. 44-59.
8. Zlupko S. Transitional Economy : Contemporary Ukraine / S. Zlupko. – K. : Knowledge, 2006. – 324 p.
9. Savchenko V. The national economy : teach. manual / V. Savchenko. – K. : Knowledge, 2011. – 309 p. – (Higher Education of the XXI century).
10. Savchenko V. Potential of the national economy in Ukraine : Monograph. – Chernihiv : CHSIEM, 2009. – 274 p.

Надійшла 12.01.2012